

О‘ЗBEKISTON RESPUBLIKASI KONSTITUTSIYASI – ERKIN VA FAROVON HAYOT GAROVINING TIMSOLI

*O‘zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi
universiteti magistratura tinglovchisi
Olimjonov Muxriddin Nizomiddin o‘g‘li*

Annotatsiya: *Ushbu maqola O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining erkin va farovon hayot garovi sifatidagi o‘rnini tahlil qiladi. Maqolada Konstitutsiyaning qabul qilinish tarixi, huquqiy mohiyati, asosiy printsiplari va jamiyat hayotidagi ahamiyati batafsil yoritilgan. Shuningdek, maqolada shaxs huquqlari va erkinliklari, iqtisodiy va ijtimoiy farovonlikni ta‘minlovchi kafolatlar, davlat hokimiyatining tashkil etilishi va qonuniyligi, demokratik qadriyatlar va jamiyat taraqqiyoti bilan bog‘liq masalalar tahlil qilindi.*

Kalit so‘zlar: O‘zbekiston Respublikasi, Konstitutsiya, erkinlik, farovonlik, huquqiy davlat, demokratik qadriyatlar, fuqarolar huquqlari.

Аннотация: Данная статья анализирует роль Конституции Республики Узбекистан как гарантии свободной и благополучной жизни. В статье подробно рассматриваются история принятия Конституции, её правовая сущность, основные принципы и значение для общественной жизни. Также анализируются вопросы, связанные с правами и свободами личности, гарантиями экономического и социального благополучия, организацией и законностью государственной власти, демократическими ценностями и развитием общества.

Ключевые слова: Республика Узбекистан, Конституция, свобода, благополучие, правовое государство, демократические ценности, права граждан.

Abstract: This article analyzes the role of the Constitution of the Republic of Uzbekistan as a guarantee of a free and prosperous life. The article provides a detailed examination of the history of the Constitution's adoption, its legal essence, main principles, and significance for social life. It also analyzes issues related to individual

rights and freedoms, guarantees of economic and social well-being, the organization and legality of state power, democratic values, and societal development.

Keywords: Republic of Uzbekistan, Constitution, freedom, prosperity, rule of law, democratic values, citizens' rights.

O'zbekiston Respublikasi mustaqillikka erishganidan so'ng, davlatning huquqiy tizimini shakllantirish, jamiyatda qonun ustuvorligini ta'minlash, inson huquqlari va erkinliklarini kafolatlash eng muhim vazifalardan biri bo'ldi. Shu nuqtai nazardan, **O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi** – bu nafaqat davlatning asosiy hujjati, balki erkin va farovon hayotning timsoli hisoblanadi. Konstitutsiyaning qabul qilinishi mustaqil O'zbekiston tarixidagi eng muhim voqealardan biri bo'lib, u jamiyatni demokratik yo'nalishga yo'naltirish, iqtisodiy va ijtimoiy barqarorlikni ta'minlash, shuningdek, shaxs huquqlari va erkinliklarini himoya qilish uchun huquqiy asos yaratdi.

O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi 1992-yil 8-dekabrda qabul qilindi. Unga qadar respublikada mustaqillikka erishish jarayonida bir qator vaqtinchalik hujjatlar va qonunlar amal qilgan. Konstitutsiyaning qabul qilinishi bilan davlatning asosiy prinsipial huquqiy me'yorlari belgilangan.

Davlat tuzilishi- O'zbekistonning demokratik, huquqiy va ijtimoiy davlat ekanligi, davlat hokimiyatining xalqdan kelib chiqishi va inson manfaatlari ustuvorligi.

Fuqarolarning asosiy huquqlari va erkinliklari- shaxs huquqlari, siyosiy, ijtimoiy va iqtisodiy erkinliklar kafolatlandi.

Davlat organlarining faoliyati- qonun chiqaruvchi, ijro etuvchi va sud hokimiyati o'rtasidagi muvozanat va nazorat mexanizmi aniq belgilandi.

Konstitutsiyaning qabul qilinishi mustaqil O'zbekiston tarixida qonuniylik va barqarorlik poydevorini yaratdi.

Konstitutsiyaning huquqiy mohiyati va funksiyalari

O'zbekiston Konstitutsiyasi huquqiy tizimning eng asosiy me'yoriy hujjati bo'lib, quyidagi funksiyalarni bajaradi:

Huquqiy barqarorlikni ta'minlash- barcha qonunlar va normativ hujjatlar Konstitutsiyaga muvofiq bo'lishi shart.

Shaxs huquqlari va erkinliklarini kafolatlash- insonning hayot, erkinlik, mulk va boshqa asosiy huquqlari himoyalanaadi.

Davlat hokimiyatining tashkil etilishi va chegaralari- qonun chiqaruvchi, ijro etuvchi va sud hokimiyati o'rtasida muvozanat o'rnatadi.

Ijtimoiy va iqtisodiy farovonlikni ta'minlash- bandlik, ta'lim, sog'liqni saqlash va boshqa sohalarda kafolatlar yaratadi.

Davlat va jamiyat o'rtasida ishonchli aloqalarni o'rnatish- konstitutsiya orqali fuqarolar davlatning barcha organlari faoliyatiga ishonch hosil qiladi.

Konstitutsiya bu jihatlari bilan davlatning barcha funksiyalarini tartibga soluvchi asosiy hujjat sifatida xizmat qiladi.

Inson huquqlari va erkinliklari kafolatlari

Konstitutsiya insonning asosiy huquqlarini kafolatlashga qaratilgan bo'lib, quyidagi asosiy normalarni belgilaydi:

Shaxsiy erkinlik va daxlsizlik- har bir fuqaroning shaxsiy hayoti, sha'ni va obro'si himoyalangan.

So'z va axborot erkinligi- har bir inson o'z fikrini erkin ifoda etishi, axborot olish va tarqatish huquqiga ega.

Siyosiy erkinlik- saylovlarda ishtirok etish, partiya va jamiyatlar tashkil etish huquqi.

Tenglik huquqi- jins, millat, din, ijtimoiy kelib chiqishi bo'yicha barcha fuqarolar qonun oldida tengdir.

Bu kafolatlar jamiyatda adolat, barqarorlik va demokratik qadriyatlarning shakllanishiga xizmat qiladi.

Masalan, Konstitutsiyada belgilangan so'z erkinligi normasi orqali fuqarolar matbuot, internet va boshqa axborot vositalarida o'z fikrini erkin ifoda etish imkoniga ega. Bu esa jamiyatda erkin fikr almashish va demokratik qarorlar qabul qilishni rag'batlantiradi va iqtisodiy va ijtimoiy farovonlikni ta'minlaydi.

O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi fuqarolarning iqtisodiy va ijtimoiy farovonligini ta’minlaydi va quyidagilarni kafolatlaydi:

Mulk huquqi va xo‘jalik faoliyati erkinligi- fuqarolar va tadbirkorlar mulkchilik huquqini erkin amalga oshirishi mumkin.

Bandlik va mehnat huquqlari- har bir fuqaro o‘z kasbi bo‘yicha mehnat qilish, ish joyini tanlash va mehnat sharoitlari himoyasiga ega.

Ijtimoiy kafolatlar- ta’lim, sog‘liqni saqlash, pensiya va ijtimoiy yordam tizimlari orqali fuqarolar himoyalanaadi.

Bu normalar orqali Konstitutsiya fuqarolar hayotini barqaror va farovon qilishni ta’minlaydi.

Davlat boshqaruvi va hokimiyatning qonuniyligi

Konstitutsiya davlat hokimiyatini uch asosiy tarmoqqa ajratadi:

Qonun chiqaruvchi hokimiyat- Oliy Majlis qonunlarni ishlab chiqadi va qabul qiladi.

Ijro etuvchi hokimiyat- Prezident va Vazirlar Mahkamasi davlat siyosatini amalga oshiradi.

Sud hokimiyati- sudlar qonuniylilik va adolatni ta’minlaydi.

Bu mexanizm davlatni korrupsiya va huquqbuzarliklardan himoya qiladi va erkin jamiyatning asosiy garovi bo‘ladi.

Sud hokimiyatining mustaqilligi fuqarolar huquqlarini himoya qilishda hal qiluvchi rol o‘ynaydi. Misol uchun, insonning mulki yoki shaxsiy erkinligi buzilganda, sud orqali qonuniy himoya kafolatlanadi.

Konstitutsiyaning demokratik qadriyatlari

O‘zbekiston Konstitutsiyasi demokratik qadriyatlarni mustahkamlashga qaratilgan.

Fuqarolarning siyosiy ishtiroki- saylovlar va referendumlar orqali davlat boshqaruviga bevosita ta’sir.

Partiyalar va fuqarolik jamiyati institutlari- demokratik ijtimoiy muhitni yaratadi.

Sud mustaqilligi va qonun ustuvorligi- davlat hokimiyati shaffof va adolatli bo'lishini ta'minlaydi.

Shu bilan Konstitutsiya nafaqat huquqiy, balki siyosiy barqarorlikni ham ta'minlaydi.

Konstitutsiya jamiyatni rivojlantirish uchun asos bo'lib xizmat qiladi. U quyidagilarni rag'batlantiradi:

- Huquqiy ong va fuqarolik mas'uliyati shakllanishi.
- Ijtimoiy adolat va tenglik prinsiplari mustahkamlanishi.
- Iqtisodiy va ijtimoiy sohalarda samarali islohotlar amalga oshirilishi.

Shu orqali Konstitutsiya jamiyatda erkin, barqaror va farovon hayotning timsoli sifatida namoyon bo'ladi.

Shunday qilib, **O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi** – bu nafaqat huquqiy asos, balki erkin va farovon hayotning eng muhim garovi hisoblanadi.

- Shaxs huquqlari va erkinliklarini kafolatlaydi.
- Iqtisodiy va ijtimoiy farovonlikni ta'minlaydi.
- Davlat hokimiyati va qonun ustuvorligini mustahkamlaydi.
- Demokratik qadriyatlarni jamiyatda mustahkamlashga xizmat qiladi.

Adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Toshkent, 1992.
2. Abdullaev, S. **O'zbekiston Konstitutsiyasi va fuqarolik jamiyati.** – Toshkent: Fan, 2018.
3. Ismoilov, B. **Huquqiy davlat va Konstitutsiya.** – Toshkent: Adolat, 2020.
4. Karimov, I. **Mustaqil O'zbekiston: qonun va jamiyat.** – Toshkent: Sharq, 2015.
5. Qodirov, A. **Inson huquqlari va Konstitutsiya kafolatlari.** – Toshkent, 2017.
6. Ruziev, M. **O'zbekistonning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi va huquqiy asoslari.** – Toshkent, 2019.